

“WHEN I HAVE HOLIDAYS”
INFLUÈNCIA ENTRE LLENGÜES I PRODUCCIÓ ESCRITA. UN ESTUDI AMB
APRENENTS ADULTS D’ANGLÈS COM A LLENGUA ESTRANGERA

Carla Muñoz

Ensenyament IES i EOI

M. Luz Celaya

Universitat de Barcelona

1. INTRODUCCIÓ

“My parents live in Teruel, with my other sister, but I go visit them when I have holidays; my mother came to Barcelona everytime, but not very”.

Aquest exemple real mostra un tema preocupant tant per a professors com per a investigadors: la influència de la primera llengua en la segona i els errors que pot produir. Fa ja un temps, però, que amb el concepte de parlants i de comunitats multilingües, juntament amb els avenços en el camp de l’adquisició de segones llengües, la transferència ha passat a ésser considerada com una estratègia que pot afavorir l’aprenentatge de llengües i no com una “molèstia”.

En aquest article, després d’una breu revisió sobre el concepte de transferència en general i transferència lèxica en concret, proposem una tipologia per a l’anàlisi de dades d’interllengua d’aprenents d’anglès. Aquesta proposta recull conceptes similars d’estudis previs que han rebut noms diferents en la investigació en l’àrea (secció 2). La secció 3 descriu el marc de l’estudi d’on provenen les dades i presenta una anàlisi exhaustiva de la configuració lingüística dels participants. Amb els resultats (secció 4) apuntem tres patrons de comportament segons el tipus de transferència; com a segona conclusió, veiem el predomini de la influència de les llengües maternes en el nivell més baix

que deixa pas a l’ús d’altres llengües en nivells més avançats.

2. INTRODUCCIÓ AL CONCEPTE DE TRANSFERÈNCIA

2.1. Breu història del concepte de transferència

Avui dia existeix el consens que com més llengües parla una persona, més fàcil és aprendre’n una de nova. Però aquesta idea no sempre ha estat així. La història de la transferència lingüística comença abans dels anys seixanta, quan els defensors de l’anàlisi contrastiva afirmaven que l’adquisició d’una llengua estrangera es veia influïda per la primera, ja fóra negativament, quan les noves estructures i vocabulari no coincidien amb les de la primera, o bé positivament, quan hi existien similituds. Més tard, als anys setanta, es va afirmar que aquesta influència era gairebé inexistent, atès que en línies generals es defensava la idea que qualsevol llengua era adquirida de manera similar, ja fos primera llengua o segona, de manera que la llengua pròpia de l’aprenent gairebé no interferia en el procés d’adquisició de segones llengües. Però a partir dels anys vuitanta, estudis sistemàtics de transferència entre llengües per part d’aprenents de segones llengües han posat de manifest que tant la llengua o llengües maternes com d’altres apreses amb anterioritat tenen un gran pes a l’hora d’adquirir una altra llengua, no només en sentit negatiu, evident en el cas

dels errors, sinó també en clars beneficis pel que fa a aspectes motivacionals, cognitius i d'habilitats d'aprenentatge i que no han estat prou estudiats fins als nostres dies. Aquesta influència és considerada avui dia com una estratègia de comunicació i, a causa dels moviments migratoris més recents, ha esdevingut un aspecte d'estudi molt important en parlants i contextos multilingües. Com a novetat respecte al passat, l'interès se centra en aquests moments en la influència entre qualsevol de les llengües dels aprenents vers les altres (L1 → L2, L4 → L3, etc.).

Williams i Hammarberg (1998:322) al seu estudi sobre competència oral conclouien que qualsevol llengua, i no només la materna, podia influenciar l'adquisició d'una nova llengua si es tenien en compte aquests quatre factors, o els màxims possibles, per tenir més probabilitat de transferència: (1) el nivell de competència (com més alt, millor), (2) la tipologia (com més semblants, més bé), (3) proximitat en el temps (com més recent, més beneficis) i (4) que fos una llengua apresada i no una llengua materna. En canvi, Odlin (2003:472) va afirmar

que una llengua ben diferent podia influenciar l'adquisició d'una nova llengua si es tracta de la llengua materna. Per tant, segons demostren diversos estudis, sembla que la història o configuració lingüística d'adquisició de llengües de cada aprenent és el que compta a l'hora de deixar pas a la transferència segons les percepcions de cada individu.

2.2. Transferència lèxica en producció escrita: Proposta de tipologia

En aquest estudi, les diferents nomenclatures utilitzades en estudis d'altres investigadors han estat contrastades per tal d'arribar a una tipologia el més exhaustiva possible. Així doncs, i tenint en compte que l'origen de la transferència prové d'unitats similars o diferents quant a la forma en la llengua d'origen (LO) i que el resultat dona lloc a unitats existents o inexistents en la llengua d'aprenentatge (llengua meta, LM), s'ha aplicat la següent classificació a les dades obtingudes en el nostre estudi (seguint un ordre de graduació de més a menys evident quant a la utilització d'aquesta estratègia); vegeu Taula 1.

Taula 1. Tipologia de transferència lèxica

		Resultat (LM)	
		Inexistent	Existent
Origen (LO)	Similar o diferent	1. canvi complet 2. interferència ortogràfica a. puntuació b. influència oral 3. híbrid a. ítem LO + regles LM b. ítem LM + regles LO	7. traducció literal 8. calc
	Similar	4. mescla	5. cognats a. engany total b. engany parcial
	Diferent		6. extensió semàntica

1. Canvi complet: inserció d'un ítem de la LO a la LM, ex. *taxista*, quan es vol dir *taxi driver* (LO castellà, català), *ameliorer* [*improve*] (LO francès).

2. Interferència ortogràfica: quant a la puntuació, es refereix a errors en l'ús de les majúscules o certes grafies, ex. *sociology* [*sociology*] (LO llengües romàniques, escrit en minúscula), *cualifications* [*qualifications*] (LO castellà); quant a la influència oral, es refereix a "escriure tal com sona" segons les regles de pronunciació de la LO, ex. *writing* [*writing*] (LO castellà, català), *psychologye* [*psychology*] (LO francès).

3. Híbrids: són barreges morfològiques entre dues llengües. Ítem LO + regles LM, ex. *experieny* [*experience*] (LO llengües romàniques); ítem LM+ regles LO, ex. *differents* [*different*] (LO llengües romàniques, adjectiu en plural).

4. Mescles: ítems inventats, adaptats fonològicament segons regles de pronunciació de la LM i que es reflecteixen ortogràficament, ex. *simpaty* [volen dir "*simpatia*", o sigui, "*nice*"].

5. Cognats: paraules que deriven de la mateixa forma però que donen lloc a ítems diferents. L'engany total es produeix quan el nou ítem té un significat totalment diferent, ex. *actually* [*at present*] (LO castellà, català, francès), *exit* [*success*] (LO castellà, català); i l'engany parcial es produeix quan el nou ítem té un significat relacionat però inadequat, ex. *character* [*personality*] (LO castellà, català, francès), *investigation* [*research*] (LO castellà, català).

6. Extensió semàntica: les propietats semàntiques d'un ítem són transferides a la LM, ex. *make (a sport)* [*do (a sport)*] (LO castellà, català, francès).

7. Traducció literal: traducció paraula per paraula d'una expressió on apareixen

errors de morfologia, ex. *I liked to play* [*I liked playing*] (LO castellà, català, francès), *when I had eleven* [*when I was eleven*] (LO castellà, català).

8. Calc: una traducció literal on intervé l'ordre de les paraules, ex.. *I like very much reading novels* [*I like reading novels very much*] (LO llengües romàniques), *in my degree is very important* [*in my degree it is very important*] (LO castellà, català). Tot i que la sintaxi també es pot veure afectada, hem tractat aquestes estructures com a unitats lèxiques, atès que en nivells inicials d'aprenentatge són unitats fixes, apreses com si fossin una paraula.

3. L'ESTUDI

3.1. El projecte BAF

Aquest estudi prové de Muñoz (2003) i analitza dades d'una part de la mostra del projecte BAF (Barcelona Age Factor), que es va coordinar des del Departament de Filologia Anglesa i Alemanya (Universitat de Barcelona) durant els anys 1995-2004 per part del grup de recerca GRAL (Grup de Recerca en Adquisició de Llengües) (vegeu Muñoz 2006).

3.2. Participants

Els participants del present estudi són un grup d'adults, aprenents en Escoles Oficials i Universitàries, amb un total de 69 participants, distribuïts de la següent manera segons els tres temps de recollida de dades del projecte: 51 aprenents al temps 1 (T1), amb 200 hores d'instrucció en anglès, 15 aprenents al temps 2 (T2), amb 416 hores i només 3 aprenents al temps 3 (T3), amb 726 hores. El nombre de participants va decreixent en la mostra perquè només es consideraven subjectes vàlids aquells que rebien la instrucció

a l'escola i no havien fet cap estada prolongada o d'estudis en un país de parla anglesa; lògicament, a mesura que avançava l'edat i la competència, es feia més difícil mantenir aquesta condició. La

configuració lingüística dels participants va ser extreta del qüestionari del projecte BAF i es presenta a la Taula 2.

Taula 2. Configuració lingüística dels participants

TOTAL: 69 participants	L1 Castellà	L1 Català	L1 Castellà + Català	L1 Castellà + Català + Francès	L1 Castellà + Català + Gallec
L2 Anglès	2		5		
L2 Francès, L3 Anglès	5	10	41		1
L2 Alemany, L3 Anglès			1		
L2 Italià, L3 Anglès				1	
L2 Francès, L3 Alemany, L4 Anglès			2		
L2 Suec, L3 Francès, L4 Anglès	1				

3.3. Instrument i procediment

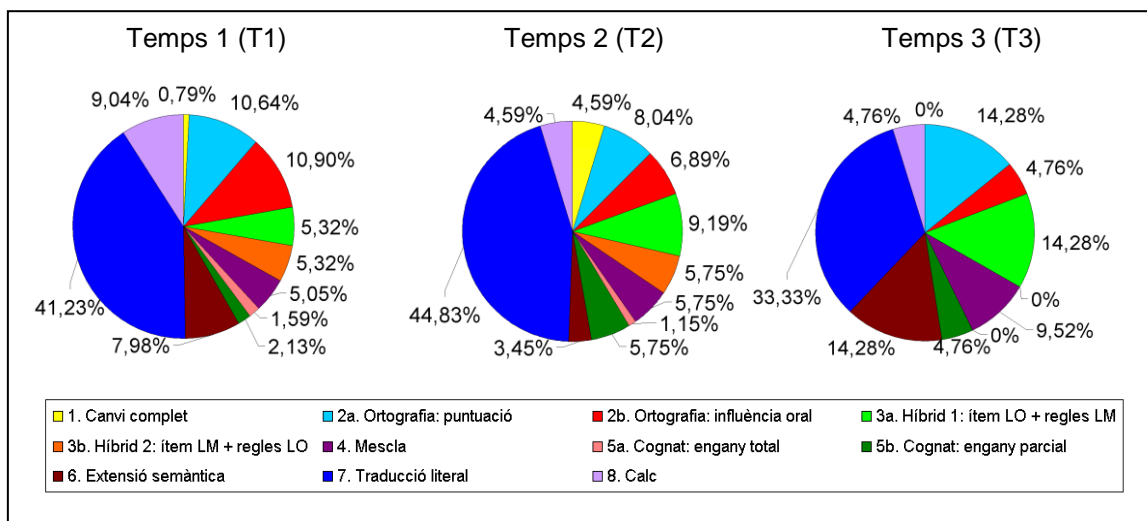
Les dades provenen de la redacció escrita de la bateria de tests de BAF sobre el tema “La meua vida. Passat, present i expectatives de futur”, que els aprenents havien d'escriure en un màxim de 15 minuts.

4. RESULTATS I DISCUSSIÓ

En primer lloc, s'ha calculat el nombre total de casos de transferències per part dels participants per tal de veure la relació entre nombre de casos i participants i nivells. Els resultats mostren que aquesta estratègia és utilitzada per tots els

aprenents d'aquest estudi, independentment del propi nivell de competència. No obstant això, el tipus de transferència utilitzada varia segons els nivells. Per tal d'establir aquestes diferències, s'ha fet un recompte dels diferents casos de transferències per a cada temps, i els resultats permeten veure que la traducció literal és l'estratègia més utilitzada als tres nivells de competència, com es pot apreciar en els següents gràfics (41,23% a T1; 44,83% a T2; i 33,33% a T3), encara que per a T3, amb només tres subjectes, no es poden extreure conclusions generalitzadores.

Gràfic 1: Recompte dels casos de transferència per a cada nivell de competència

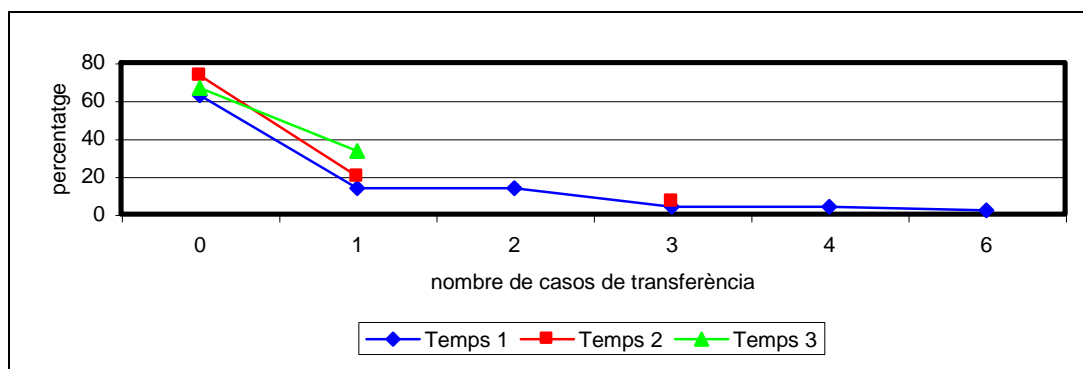


També es pot veure que el segon tipus de transferència més utilitzat és la interferència ortogràfica, ja sigui quant a la puntuació (10,64% a T1; 8,04% a T2; i 14,28% a T3) o quant a la influència oral (10,9% a T1; 6,89% a T2; i 4,76% a T3). D'altra banda, el tipus de transferència menys utilitzat és el canvi complet (0,79% a T1; 4,59% a T2; i 0 a T3).

Al marge d'aquest aspecte, s'han calculat els casos que produeix cada participant a cada temps. Aquesta anàlisi reflecteix tres patrons d'ús de tipus de transferències. El Patró 1 mostra un decreixement lineal del nombre de casos de transferència de pocs participants que

cometen molts cops l'error a molts participants que no produeixen cap vegada la forma amb influència de la LO o només en produeixen un cas. Aquest patró és seguit per la majoria de tipus de transferència, com ara *Interferència ortogràfica: influència oral* (amb un mínim de 0 casos al 62,7% dels participants i un màxim de 6 casos al 2% dels participants a T1, per exemple), *Híbrid 1: ítem LO + regles LM*, *Cognat: engany parcial*, *Extensió semàntica* i *Calc*. Com a exemple es presenta el Gràfic 2 sobre *Interferència ortogràfica: influència oral*, on es pot veure clarament el decreixement lineal als tres temps.

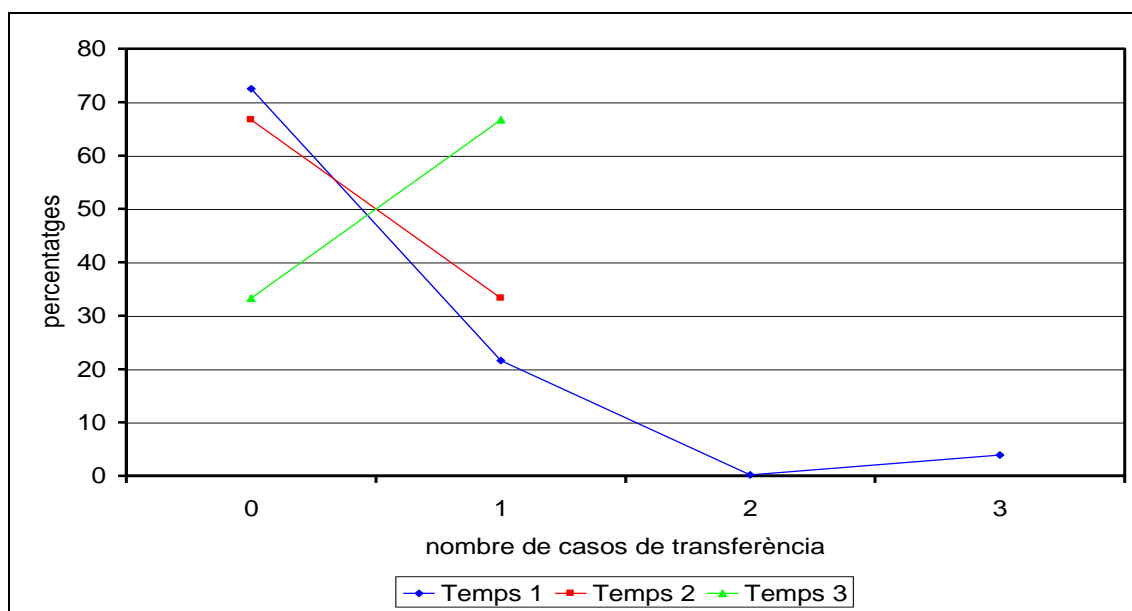
Gràfic 2. Patró 1: Decreixement lineal (exemple: *Interferència ortogràfica: influència oral*)



Per tant, aquest patró indica dos aspectes: (1) com s'acaba de veure, pocs participants produeixen molts casos i (2) quan augmenten les hores d'instrucció (veure T1 i T2), disminueix el nombre i la freqüència de casos de transferència. Per tant, podem concloure que els participants tendeixen a cometre menys errors amb un increment d'hores d'instrucció. A més, en alguns tipus de transferència, quan augmenten les hores d'instrucció (veure T3), el nombre de casos de transferència és zero. Aquest comportament el mostren els tipus *Canvi complet*, *Híbrid 2: ítem LM + regles LO* i *Cognat: engany total*.

El Patró 2 també mostra un decreixement, però a diferència de l'anterior presenta alguns pics. Es dona als tipus *Interferència ortogràfica: puntuació* i *Mescla*. El tipus de transferència *Interferència ortogràfica: puntuació* presenta un pic a T1 a la distribució de dos casos de transferència per participant (25,7%), mentre que el tipus *Mescla* presenta el seu pic també a T1 a la distribució de tres casos (3,9%). Tret d'això, el decreixement es pot veure clarament, encara que no és lineal. A tall d'exemple es pot veure el Gràfic 3 sobre *Mescla*.

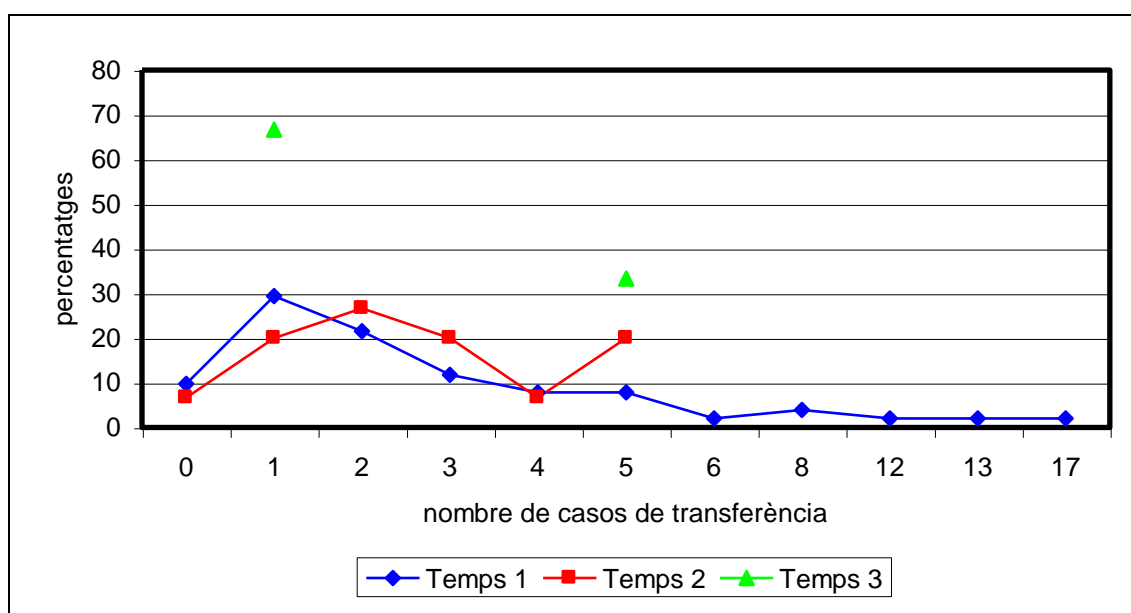
Gràfic 3. Patró 2: Decreixement amb certs pics (exemple: *Mescla*)



Finalment, el tipus de transferència *Traducció literal* presenta un patró força irregular i es l'únic tipus que conforma el Patró 3. Apart de ser l'estratègia més utilitzada per tots els participants, té la més variada freqüència d'ús en relació al nombre de casos trobats per participant, que arriba fins a 17 casos en només el 2% de participants i 1 cas al 29,4% dels participants a T1. El Gràfic 4 mostra el patró de comportament de la *Traducció literal*.

Per tant, podria dir-se que el Patró 1 és el que millor reflecteix la idea que la influència de la L1 disminueix quan augmenten les hores d'instrucció, ja que això suposaria que la freqüència de casos de transferència lèxica disminueix amb les hores d'instrucció. No obstant, la prova estadística aplicada a les dades (U Mann-Whitney) demostra que les diferències entre T1 i T2 no són estadísticament significatives.

Gràfic 4. Patró 3: Irregular (Traducció literal)



Un segon aspecte del present estudi ha sigut l'anàlisi de la llengua origen de la transferència. Alguns autors afirmen que hi ha més possibilitat de transferència quan l'aprenent considera les llengües apreses i la llengua d'aprenentatge com a llengües properes, deixant pas al terme "transferibilitat percebuda" (Kellerman 1983). Així doncs, en aquest estudi sembla que els participants han utilitzat les llengües L1 i L2 (sobretot castellà, català i francès) a l'hora de produir ítems que desconeixien a la LM (Cenoz 2001, Clyne 1997). Tal com Ringbom (2001) va suggerir, hi ha una diferència entre transferència de forma i transferència de

significat: mentre que la primera es refereix a l'activació d'un ítem d'alguna LO, la segona es refereix a un procés més complex que recau en les estructures de la L1. Per aquesta raó tots els tipus de transferència de forma es van fusionar en un sol grup (de l'1 al 6), i d'altra banda es va fer el mateix amb tots els tipus de transferència de significat (de l'7 al 8), que segueixen un ordre de graduació de més a menys evident (veure Taula 1). Les freqüències d'ús van revelar, sota aquesta nova perspectiva, que tots dos tipus generals de transferència estan bastant equilibrats quant a la distribució, com es pot veure a la Taula 3.

Taula 3. Distribució de freqüència d'ús per tipus generals de transferència

	Temps 1		Temps 2		Temps 3	
Transferència de forma	187	49.73%	44	50.57%	8	38.09%
Transferència de significat	189	50.26%	43	49.42%	13	61.90%
Total	376	100%	87	100%	21	100%

Així, quant a la transferència de forma, tres llengües van ser considerades com a transferibles per part dels participants,

que són el castellà, català i francès. No es van trobar casos d'exemples d'influència del suec, alemany, italià o gallec. Apart

d'això, com que el galleg és la L1 d'un participant, i l'italià la L2 d'un altre participant, i essent totes dues llengües romàniques, la seva influència hauria donat lloc als mateixos resultats com si fossin castellà, català o francès. D'altra banda, el suec i l'alemany, essent totes dues llengües germàniques, són més properes a l'anglès, però no presenten cap evidència a l'anàlisi de les redaccions; sembla doncs que es compleix la teoria de Ringbom (2001) pel que fa a la relació entre transferència de significat amb estructures de la L1.

Quant a la transferència de significat, com que la traducció literal és clarament l'estratègia més utilitzada, pot afirmar-se que qualsevol expressió similar entre la L1 i la LM i que no afecti l'estructura sintàctica és percebuda per part dels participants com a altament transferible. En canvi, el calc, l'altre tipus de transferència de significat, no és percebuda com a tan transferible, potser degut al canvi en l'ordre de paraules, ja que fa més evident les diferències entre dues estructures.

Els participants d'aquest estudi mostren una petita millora quant a la freqüència i distribució d'errors en el temps, tret de la traducció literal. Sembla que quan s'adquireix una nova llengua, la configuració lingüística multilingüe és afectada per les llengües prèviament adquirides. Això permet que la transferibilitat percebuda tingui un paper força important al procés d'adquisició de llengües, causant nombrosos casos de transferència originats a qualsevol llengua prèviament apresada.

Així, els participants amb un nivell inferior (al T1) utilitzen sovint unitats de la L1, principalment en forma de traduccions literals, mentre que els participants de nivell intermedi (al T2) utilitzen sobre tot qualsevol LO en transferència de forma. Això podria dir que els participants menys avançats (al T1) fan ús d'ítems de vocabulari ja apresos, mentre que les estructures de la

L1 romanen actives. D'altra banda, dels participants de més avançats (al T2) podria dir-se que prenen més riscos a l'hora d'escriure en la LM, cosa que s'extreu dels exemples de transferència originats a qualsevol LO, mentre que la presència d'unitats de la L1 és lleugerament reduïda.

5. CONCLUSIÓ

Aquest estudi ha analitzat la transferència lèxica produïda en textos escrits per aprenents adults d'anglès com a llengua estrangera amb diferents hores d'instrucció (200, 416 i 726). Es van recollir un total de 69 redaccions, encara que el màxim nombre d'hores possible en aquest estudi (726 hores a T3) només es reflecteix a tres textos. Els resultats mostren que la influència de la primera llengua és evident en la producció lèxica als tres grups de participants, i que tant el nombre com la distribució de casos per subjecte disminueixen quan augmenten les hores d'instrucció (amb diferències no significatives estadísticament), tal com estudis previs havien trobat en altres contextos i altre tipus de participants.

En relació als quatre factors presentats per Williams i Hammarberg (1998) com a determinants de la llengua origen per a la transferència, la nostra anàlisi mostra diverses fonts. Quant a la transferència de forma, els participants fan servir la major part de les llengües adquirides prèviament a l'anglès, sobre tot en el cas d'aquelles que es perceben com a tipològicament properes (castellà, català i francès). D'altra banda, quant a la transferència de significat, la llengua que els aprenents fan servir com a llengua origen és la L1, on en el present estudi, el castellà i el català són considerades primeres llengües. Així doncs, la nova configuració lingüística dels d'aprenents bilingües en adquirir una tercera o quarta llengua dóna lloc a interessants influències entre llengües. En aquest estudi hem analitzat les dades obtingudes en la producció escrita en

nivells inicials, a diferència d'altres estudis previs on les dades eren orals i els nivells de competència eren més avançats. Pensem, però, que una important contribució del present estudi és l'anàlisi en un context multilingüe amb primeres i segones llengües i llengües estrangeres.

6. REFERÈNCIES

- CENOZ, J. (2001). «The effect of linguistic distance, L2 status and age on cross-linguistic influence in third-language acquisition». CENOZ, J.; HUFESSEIN, B.; JESSNER, U. (eds.). *Cross-Linguistic Influence in Third-Language Acquisition: Psycholinguistic Perspectives*. Clevedon: Multilingual Matters.
- CLYNE, M. (1997). «Some of the things trilinguals do». *The International Journal of Bilingualism*, 1, 95-116.
- KELLERMAN, E. (1983). «Now you see it, now you don't». GASS, S.; SELINKER, L. (eds.). *Language Transfer in Language Learning*. Rowley, MA: Newbury House.
- MUÑOZ, C. (ed.). (2006). *Age and the Rate of Foreign Language Learning*. Clevedon: Multilingual Matters.
- ODLIN, T. (2003). «Cross-linguistic influence». DOUGHTY, C. J.; LONG, M. H. (eds.). *The Handbook of Second Language Acquisition*. Oxford: Blackwell.
- RINGBOM, H. (2001). «Lexical transfer in L3 production». CENOZ, J.; JESSNER, U. (eds.). *English in Europe: The Acquisition of a Third Language*. Clevedon: Multilingual Matters.
- WILLIAMS, S.; HAMMARBERG, B. (1998). «Language switches in L3 production: Implications for a polyglot speaking model». *Applied Linguistics*, 19, 3, 295-333.